

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ
„СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
КАТЕДРА ПО АРХЕОЛОГИЯ
БЪЛГАРИЯ, СОФИЯ 1504
БУЛ. „ЦАР ОСВОБОДИТЕЛ“ 15
☎ (02) 9308/ 572



ST. KLIMENT OHRIDSKI
UNIVERSITY OF SOFIA
DEPARTMENT OF
ARCHAEOLOGY
1504 SOFIA, BULGARIA
15 TZAR OSVOBODITEL BD.
☎ (+359-2) 9308/ 572

СТАНОВИЩЕ

на доц. д-р Даниела Стефанова Стоянова, от Катедрата по Археология при Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, член на Научно жури, утвърдено със заповед на г-н Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ (РД–38–404/12.07.2024 г.), по конкурс за заемане на академичната длъжност „**доцент**“ по професионално направление 2.2. История и Археология (Археология – Музеология), обявен в ДВ 55/28.06.2024 г.

1. В обявения конкурс, организиран по заявка на ФС на Исторически факултет за нуждите на Катедрата по Археология, единствен кандидат е гл. ас. д-р **Илиана Георгиева Борисова-Кацарова**. Документите ѝ са приети от назначена от г-н Ректора комисия. Основание за нейното участие в конкурса е депозираната справка, че изпълнява минималните национални изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ. Илиана Борисова-Кацарова е завършила първият випуск на специалност Археология в Исторически факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“ през 1997 г. Непосредствено след дипломирането си печели конкурс за редовна докторантура в Исторически факултет. През 2002 г. защитава докторската си дисертация на тема „Археологически музеи и музейни експозиции in situ – постижения и перспективи в България“. В периода 2003–2008 г. работи в Държавния централен архив и като хоноруван преподавател в различни висши учебни заведения. От 2008 г. е главен асистент в Катедрата по Археология на СУ „Св. Климент Охридски“ с четения по Музеология. В настоящия конкурс Илиана Борисова-Кацарова участва с публикуван хабилитационен труд със заглавие „Западната порта на Сердика. Археологическо проучване и социализация.“ София. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2024 г. Участва и с 24 броя подобрени студии и статии по приложен списък.

2. С гл. ас. д-р Илиана Борисова-Кацарова сме завършили заедно специалност Археология в СУ „Св. Климент Охридски“ и мога убедено да заявя, че беше сред най-активните и изявени студенти в курса, с разностранни интереси и участия в

археологически проучвания на обекти от различни периоди. В годините превес взе интереса към Класическата археология и по-специално към римската епоха по българските земи. Със защитената дисертация тя разви и надгради многостранните си интереси, като специализира в област, в която професионалните археолози рядко се изявяват, да не кажа въобще не се интересуват. Става въпрос за опазването на недвижимото културно наследство във всичките му аспекти от проучването и публикуването до неговото физическо опазване и експониране. Съвсем логично за мен е и представеният труд да е свързан именно с основните области на научните интереси на Илиана Борисова-Кацарова – римска археология и опазване на недвижимото културно наследство. За мен прочетеното в хабилитационния труд е безспорен принос и надграждане на съвременно ниво на изследванията в тази посока, еталон за това какъв трябва да бъде подхода в проучването на недвижимото археологическо културно наследство. Подобно изследване, изисква задълбочени познания не само в областта на археологията, но и на световното и местното законодателство за опазване на недвижимото културно наследство, водещи и адекватни принципи за консервация и експониране, търпение и сила, за да спечели в крайна сметка паметникът.

Преподавателската работа на гл. ас. д-р Илиана Борисова-Кацарова е изключително активна, с лекционни четения на основен курс по Музеология във всички специалности на Исторически факултет, както и на специализирани курсове по Музеология в магистърската програма по Музеология в Исторически факултет (чийто ръководител е тя от самото ѝ създаване досега), на специализирани курсове по римска археология в бакалавърската програма на специалност Археология и основен курс по Археология (бакалавърски програми История и Философия и История и чужд език в Исторически факултет), до ръководство на курсови и магистърски работи (13 успешно защитили магистри), както и като научен консултант на докторанти по музеология. Активната и успешна преподавателска работа е придружена и с активна теренна работа, особено на територията на антична Сердика. Тук мога да включа и ангажираността към летните практики на студентите от магистърската програма по Археология, както и практиката на студентите от магистърската програма по Музеология. Не мога да не отбележа и активното участие на гл. ас. д-р Илиана Борисова-Кацарова в изследователски проекти, резултат от който е и публикуваният хабилитационен труд.

Успешната преподавателска и изследователска кариера се допълва и от членството ѝ в Асоциацията на българските археолози, както и в Международния съвет на музеите (ICOM).

**СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ
„СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
КАТЕДРА ПО АРХЕОЛОГИЯ**
БЪЛГАРИЯ, СОФИЯ 1504
бул. „ЦАР ОСВОБОДИТЕЛ“ 15
☎ (02) 9308/ 572



**ST. KLIMENT OHRIDSKI
UNIVERSITY OF SOFIA
DEPARTMENT OF
ARCHAEOLOGY**
1504 SOFIA, BULGARIA
15 TZAR OSVOBODITEL BD.
☎ (+359-2) 9308/ 572

3. В монографията, с която Илиана Борисова-Кацарова участва в конкурса (333 стр.), се публикуват резултатите от мащабните археологически проучвания на голям сектор от Сердика, свързан с интензивно обитаване и активна строителна дейност в рамките на няколко столетия, както и последвалото модерно обитаване на района след Освобождението и разширяването на столичния град. Освен модерното строителство и предизвикателства от него, изследователската задача е затруднена и от по-ранните мащабни проучвания на сектора, които за съжаление са сумарно публикувани, а секторът е изоставен за повече от 30 г. , в резултат от което са налице интензивни процеси на саморазрушаване. Новите проучвания започват с идеята да бъде реализирана и консервация и експониране на участъка, на която е посветена втората основна част от книгата. Напълно съм убедена, че колегата Илиана Борисова-Кацарова се е справила успешно с предизвикателствата, като е предложила системни и обосновани описания и интерпретация на останките от сектор Западна порта на Сердика, придружени с необходимата критична мисъл и скепсис, както и библиография и многобройна графична и фотодокументация, изпълнени на съвременно ниво. В работата се вижда и системна работа и анализ на документацията от старите разкопки, доколкото съществува и качеството, което притежава. От написаното за мен определено се вижда безспорен специалист по развитието на Сердика, със системни и задълбочени интереси по темата. Към това трябва да се добави и опитът, чрез пряко участие в областта на музейното дело и опазването на недвижимото културно наследство на Сердика. Изследването без съмнение е от съществено значение за следващи обобщения и публикации както за Сердика, така и за други антични урбанистични центрове на Балканите, особено що се отнася до фортификацията, градоустройството и строителните техники и материали, но и за принципите за консервация, реставрация и експониране в градска среда. Във втората част на монографичното изследване са проследени общата нормативна рамка в международен и национален план и предизвикателствата да се реализира проект за консервация, реставрация и експониране не просто в градска среда, а в България и то в центъра на почти двумилионен град. Проследените етапи от проектирането до реализирането на проекта, както и възможностите за мониторинг все пак илюстрират по-скоро добрия

пример за съвместна работа между археолози и архитекти. По-сложен и труден се оказва контролът при реализирането на проекта и в тази посока примерът от Западна порта трябва да се използва за предприемането на адекватни промени в съществуващата нормативна база. Написаното дава възможност да се види как с присъствието на археолога-проучвател, вземането под внимание на неговите познания за обекта и използването на археологическата документация могат да се постигнат добри резултати. Не мога да подмина и дискутирания проблем с автентичността на паметника и на практика разнообразните решения, които се налага да се вземат в хода на реализирането на проекта, не винаги най-добрите, но много често единствено възможните. Втората част на изследването може да бъде и пример за колегите архитекти, колко са необходими липсващите на практика публикации върху проблемите при проектирането на проекти за консервация, реставрация и експониране на недвижимото културно наследство в България. Като археолог занимаващ се с монументална архитектура, макар и от по-ранен период, горещо адмиравам втората част от монографичното изследване.

Важно е и обобщението, в което се дискутират насоките, в които трябва да се работи, като се използва опита от реализирането на такъв мащабен проект. Книгата завършва с обширно резюме на английски език, което адекватно отразява структурата на работата и постигнатото в нея.

4. Останалите публикации, с които гл. ас. д-р Илиана Борисова-Кацарова участва в конкурса са 24 броя студии и статии, издадени в престижни български и чужди научни издания и поредици. В тях могат да се проследят двете основни теми в научните занимания и преподавателската дейност на кандидата. Първата е свързана с проучването на археологически обекти от римската епоха, като се открояват публикациите за Западната порта на Сердика (№№ 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19), други са свързани с артефакти от римската епоха (№№ 17, 21, 22), както и изследване на занаяти и тяхната продукция (№№ 2, 6, 24, 25). Музейната проблематика е другата тема, като в отделните публикации са дискутирани специфични проблеми на музеи и музейни сбирки, както и организацията на музейната дейност (№№ 3, 4, 5, 7, 8, 9). В една от включените в конкурса статии може да се види зараждането на идеята за монографичното изследване за Западната порта на Сердика, чрез синтезиране на двете основни теми в дискусия за експониране на Западната порта на Сердика в модерна градска среда (№20).

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ
„СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
КАТЕДРА ПО АРХЕОЛОГИЯ
БЪЛГАРИЯ, СОФИЯ 1504
БУЛ. „ЦАР ОСВОБОДИТЕЛ“ 15
☎ (02) 9308/ 572



ST. KLIMENT OHRIDSKI
UNIVERSITY OF SOFIA
DEPARTMENT OF
ARCHAEOLOGY
1504 SOFIA, BULGARIA
15 TZAR OSVOBODITEL BD.
☎ (+359-2) 9308/ 572

Всички разгледани публикации очертават задълбочения интерес на гл. ас. д-р Илиана Борисова-Кацарова към проблемите на Музеологията и Римската археология. Тези, както и други теми, включително и за по-ранни периоди могат да се видят и в останалата научна продукция на кандидата, която е включена в общия списък с публикации. За постигнатото от нея свидетелстват и натрупаните цитати на нейни публикации. И дума не може да става за елементи на плагиатство в написаните на изключително професионален език съчинения.

5. В заключение на казаното дотук ще подчертая, че представената документация за конкурса, както и личните ми впечатления в продължение на повече от 30 години, ми дават основание да заявя, че гл. ас. д-р Илиана Борисова-Кацарова е достоен кандидат, учен с безспорен потенциал и постижения, университетски преподавател от висока класа, активно участващ в научния и административния живот на Катедрата по Археология и Историческия факултет, както и на археологическата колегия у нас. Това ми дава основание убедено да гласувам положително за присъждането на гл. ас. д-р **Илиана Георгиева Борисова-Кацарова** на академичната длъжност „доцент“.

16 ноември, 2024 г.

Даниела Стоянова